

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

РУДЕНЬ Денис Миколайович

УДК 329.055.4(477)''312''

ЛІВИЙ РУХ В ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Спеціальність 23.00.02 – політичні інститути та процеси

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата політичних наук

Миколаїв – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор політичних наук, професор
Недбай В'ячеслав Вікторович,
Чорноморський національний університет імені
Петра Могили,
професор кафедри міжнародних відносин та
зовнішньої політики

Офіційні опоненти: доктор політичних наук, професор
Польовий Микола Анатолійович,
Донецький національний університет ім. В.Стуса
(м. Вінниця),
професор кафедри політології та державного
управління

кандидат політичних наук, доцент
Ростецька Світлана Іванівна,
Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»,
доцент кафедри політичних наук і права

Захист відбудеться «03» лютого 2017 року о «14:00» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 38.053.01 у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.

Автореферат розісланий «27» грудня 2016 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н.А. Громадська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Здобуття Україною незалежності, формування багатопартійної політичної системи, безперервна трансформація суспільства, зміни державного устрою обумовлюють науковий інтерес до дослідження політичних процесів і суспільних явищ. Одне з важливих місць у цьому займає дослідження функціонування політичних партій, діяльність громадських організацій та профспілок, які формують лівий рух України.

Дослідження особливостей розвитку політичної системи України в умовах соціально-економічної, політичної кризи, деідеологізації суспільства передбачає проведення комплексного та структурно-функціонального аналізу ролі лівого руху в становленні та розбудові держави. Водночас зазначена тема не повністю досліджена вченими, що спонукало автора до проведення політологічного аналізу лівого руху в політичній системі сучасної України.

Після революційних подій 2013-2014 років, протестних акцій під час Євромайдану для сучасної України загострилося питання приєднання до європейської спільноти, реформування системи влади та формування громадянського суспільства. Лівий рух України як частина політичної системи відіграє у цих процесах важливу роль. Тому для політологічної науки логічним є завдання проаналізувати процеси, що відбуваються у лівому русі України, з'ясувати причини, через які він втратив вплив, підтримку серед громадян, не втілює у життя принципів свободи, справедливості, солідарності, демократії та не став ефективним представником держави на міжнародному рівні.

Актуальність політологічного аналізу лівого руху сучасної України обумовлюється ще й тим, що протягом тривалого часу в наукових дослідженнях та суспільній думці домінує теза про наявність у ньому системної кризи, діяльність інститутів лівого руху не враховує викликів сучасності, втрачена можливість відновлення його впливу. Прийняття 9 квітня 2015 року Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», яким засуджується комуністичний та націонал-соціалістичний (нацистський) тоталітарні режими, забороняється їхня пропаганда та використання символіки, привертає додатковий науковий інтерес до дослідження зазначеної теми.

Також актуальність обраної теми посилюється відсутністю ґрунтовних узагальнюючих наукових праць, присвячених комплексному дослідженню лівого руху України на сучасному етапі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідних робіт Чорноморського національного університету імені Петра Могили, зокрема «Методологічні основи і практичні аспекти трансформації політичних систем в умовах глобальних і регіональних змін» (державний реєстраційний номер 0116U000002), у межах якої здійснено політологічний аналіз лівого руху в політичній системі сучасної України.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є проведення комплексного наукового дослідження лівого руху в політичній системі сучасної України.

Для досягнення поставленої мети були визначені основні завдання дисертаційного дослідження:

- з'ясувати стан наукової розробки питання лівого руху в політичній системі сучасної України;
- узагальнити теоретичні засади лівого руху;
- здійснити періодизацію функціонування лівого руху України;
- провести політологічний аналіз діяльності інститутів лівого руху сучасної України;
- визначити основні причини кризових явищ у лівому русі сучасної України;
- встановити роль лідера та міжнародну співпрацю партій лівого руху України;
- визначити шляхи оновлення лівого руху в політичній системі сучасної України.

Об'єктом дослідження є політична система сучасної України.

Предметом дослідження виступає лівий рух в політичній системі сучасної України.

Методи дослідження складають поєднання загальнонаукових, філософсько-соціологічних, політологічних та спеціальних методів, підходів, принципів.

Комплексний підхід застосовано до аналізу поняття лівого руху, що дозволило виділити політичні інститути та громадські об'єднання, які належать до лівого руху України.

Порівняльно-історичний метод дозволив проаналізувати становлення та еволюцію розвитку лівого руху в політичній системі сучасної України.

Застосування методу компаративістики надало можливість здійснити порівняння результатів участі у виборах політичних партій лівого руху та їхніх представників між собою і з іншими ідеологічно відмінними партіями.

Інституційний метод став у нагоді при визначенні ролі та місця лівого руху в політичній системі України.

Метод аналізу використано для дослідження ідеологічних платформ політичних партій лівого руху України, а також засадничих документів їхнього об'єднання.

Застосування загальнонаукових методів системного та структурно-функціонального аналізу спостерігається у всій дисертаційній роботі і обґрунтовується потребою проведення комплексного політологічного аналізу лівого руху в політичній системі сучасної України.

Емпіричну базу дослідження становлять програмні, установчі та інші документи лівих політичних партій і організацій, праці їхніх теоретиків, виступи лідерів, матеріали з'їздів, засідань керівних органів, передвиборні платформи, результати соціологічних досліджень.

Хронологічними межами дослідження є період часу з 2006 року до 2016 року. Нижня хронологічна межа пов'язана з політичною кризою 2006-2007 років, в результаті якої СПУ втратила представництво у Верховній Раді України. Також, починаючи з 2006 року, процеси, які відбувалися в лівому русі України, не привертали увагу вітчизняних науковців. Верхня хронологічна межа – сучасний період розвитку політичного процесу в Україні. З метою проведення періодизації становлення і розвитку лівого руху України та впорядкування певних характеристик у окремих частинах дослідження вказані хронологічні межі дещо розширені.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в політології комплексним дослідженням лівого руху в політичній системі сучасної України.

Наукова новизна конкретизується в таких науково-теоретичних положеннях, висновках та пропозиціях, які виносяться на захист:

уперше:

проаналізовано участь політичних партій лівого руху України у виборах народних депутатів України 2014 року, Президента України 2014 року, органів місцевого самоврядування 2015 року, які характеризуються втратою електоральної підтримки;

досліджено процес та результати об'єднання партій лівого руху України, зокрема діяльність Блоку лівих і лівоцентристських сил у 2010 році та створення об'єднаних партій на базі партії «Справедливість» і СПУ в 2011 році;

встановлено, що роль інститутів лівого руху України в політичній кризі 2013-2014 років, Євромайдані була незначною;

підтверджено наявність системних кризових явищ у лівому русі України, які характеризуються різким падінням електоральної підтримки політичних партій лівого руху, дискредитацією лівої ідеологічної течії, втратою представництва в законодавчій і виконавчій владі та важелів впливу на політичні процеси;

запропоновано шляхи оновлення лівого руху в Україні, які полягають в перебудові організаційної, адміністративної, ідеологічної та медійної роботи;

удосконалено:

розуміння лівого руху як сукупності політичних партій, інститутів громадянського суспільства та неформалізованих об'єднань громадян, які своєю ідеологією визначають комунізм, соціалізм, соціал-демократію та їхні різновиди;

основні підходи до ролі лідера в лівому русі України;

дістали подальшого розвитку:

періодизація лівого руху України, що дозволило виділити п'ять етапів його функціонування;

аналіз електоральної підтримки партій лівого руху України у виборах народних депутатів України 2006, 2007, 2012 років, Президента України 2010 року та органів місцевого самоврядування 2010 року;

дослідження позиції СПУ у вирішенні політичної кризи 2006-2007 років;

характеристика міжнародної співпраці інститутів лівого руху України, яка підтвердила відсутність взаємної плідної діяльності. Обґрунтовано, що налагодження тісних зв'язків із міжнародними лівими організаціями можливе за умови відновлення електоральних позицій партій лівого руху в Україні, входження їх до законодавчої або виконавчої гілок влади.

Практичне значення одержаних результатів дослідження пов'язане з тим, що сформульовані в ньому висновки, положення та рекомендації безпосередньо стосуються розвитку політичної науки і політичних процесів в Україні.

Матеріали дисертації можуть бути використані науково-педагогічними працівниками для розробки спецкурсів з політичних наук, навчально-методичних програм для підготовки політологів, при викладанні курсів теорії держави і права, політології, філософії, політики, написанні окремих розділів підручників і навчально-методичних матеріалів різного навчально-освітнього спрямування.

Матеріали й висновки роботи можуть також використовуватися в діяльності політичних партій, громадських організацій, професійних спілок, зокрема під час розроблення антикризових стратегій розвитку інститутів лівого руху України, визначення шляхів подальшого реформування політичної системи України та удосконалення політико-правових основ її розвитку та ефективного функціонування. Також окремі положення дослідження можуть використовуватися в практичній діяльності народних депутатів України, працівників органів влади, оскільки вони поглиблюють знання про політичну і партійну систему держави.

Теоретичні положення дисертації можуть застосовуватися в ході здійснення досліджень інших ідеологічних течій та рухів України.

Тематика роботи є актуальною і перспективною для обговорення на круглих столах, семінарах і конференціях всеукраїнського та міжнародного рівнів.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, висновки та пропозиції, що містяться у дисертації, обговорені та схвалені на засіданні кафедри політичних наук Чорноморського національного університету імені Петра Могили. Окремі висновки, положення і рекомендації доповідалися на науково-теоретичних та науково-практичних конференціях, зокрема на запорізькій сесії I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Придніпровські соціально-гуманітарні читання» (м. Запоріжжя, 11 квітня 2012 р.); XVII Всеукраїнській науковій конференції викладачів, молодих науковців і студентів «Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та прогноз майбутнього» (м. Харків, 10 грудня 2015 р.); Всеукраїнській науковій конференції (присвяченій 25-річчю Незалежності України) «Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах» (м. Дніпропетровськ, 29-30 квітня 2016 р.); XII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна європейська наука – 2016» (м. Шеффілд (Велика Британія), 30 червня – 7 липня 2016 року).

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертації знайшли відображення в опублікованих автором працях за темою дисертації, з яких 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 – в іноземному фаховому науковому періодичному виданні, 1 – в науковому виданні, що включене до міжнародних наукометричних баз, а також у 4 тезах доповідей на наукових конференціях.

Структура та обсяг дисертації визначаються метою та завданнями дисертаційного дослідження. Зокрема, зміст роботи складають вступ, три розділи, що містять десять підрозділів, висновки, перелік умовних скорочень та список використаних джерел. Загальний обсяг дослідження становить 209 сторінок, з них основного тексту – 173 сторінки. Список використаних джерел складає 196 найменувань і займає 24 сторінки. У роботі наведено 10 таблиць та 2 додатки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, відповідні завдання, об'єкт і предмет дослідження, висвітлено її науково-теоретичну та методологічну основи, розкрито наукову новизну та практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію результатів дослідження та публікації за темою дисертації, вказано обсяг і структуру роботи.

У **розділі 1 «Теоретичні засади дослідження становлення лівого руху в політичній системі сучасної України»**, який складається із трьох підрозділів, здійснено аналіз науково-політологічних досліджень щодо теоретичних підходів до визначення лівого руху, проведено періодизацію діяльності лівого руху України, розглянуто понятійно-категоріальний апарат дослідження.

У **підрозділі 1.1 «Дослідницький дискурс щодо лівого руху сучасної України»** розглянуто положення наукових праць радянських вчених, українських та іноземних науковців, систематизовано позиції лідерів політичних партій, журналістів та політологів, у яких розкриваються особливості класичного і сучасного підходів до аналізу функціонування лівого руху України, що, в свою чергу, дозволило виділити роботи вчених теоретико-історичної групи, науковців, які аналізували політичну та партій системи України, дослідників ідеологічного напрямку та авторів, які присвятили свої наукові доробки політичним процесам та інститутам.

Встановлено, що роботи дослідників-істориків представлені переважно у вигляді монографій та статей історичного змісту. У них проаналізовано здебільшого теоретичні засади функціонування лівого руху України, визначено їхні основні ідеологічні та практичні завдання, обґрунтовано історичний зв'язок з радянським минулим, розглянуто проблеми становлення політичної системи після проголошення незалежності України, зокрема й інститутів лівого руху. Характерним для цих досліджень є обмеження хронологічних рамок, верхньою межею яких є початок 2000-х років.

Дослідження, що стосуються політичної системи, партійної системи України, патогенезу і партійного будівництва містять лише поверхневий розгляд представників лівого руху. При цьому застосовуються різні підходи до визначення місця тих чи інших політичних партій в політичному спектрі. Спільним є лише ідеологічна належність, задекларована самою партією в установчих чи програмних документах. Проте не враховується міжнародний досвід поділу політичних партій за шкалою «лівий-правий», який зараховує, зокрема, партії екологічного спрямування до лівих.

Праці дослідників ідеологічного напрямку торкаються лише окремих партій, представлених у певний час у парламенті або ж які мають значну електоральну підтримку. У той же час з'явилася значна кількість маловідомих політичних сил та громадських рухів, які заслуговують на детальне дослідження їхньої діяльності, в тому числі ідеологічного забарвлення.

Вчені, які розглядали політичні процеси та інститути лівого руху, зупинилися на окремих аспектах діяльності політичних партій та громадських організацій. Не було проведено комплексного політологічного аналізу причин маргіналізації партій лівого спрямування, втрати електоральної підтримки, дискредитації лівої ідеї в суспільстві, процесу дрібнення партій, їхніх розколів та об'єднань, а також не змодельовано перспектив розвитку лівого руху в Україні.

У підрозділі 1.2 «Понятійно-категоріальний апарат дослідження» визначаються теоретичні засади й вихідні позиції, що використовуються під час вирішення поставлених завдань та досягнення мети дослідження.

Обґрунтовано, що, незважаючи на наявність у науковому обігу певної кількості досліджень, присвячених лівому руху, у науковій та довідковій літературі існують різні підходи до визначення лівого руху.

Для визначення такої категорії як «лівий рух» проаналізовано історію його виникнення, поняття «ліві-праві партії», «ліва», «права» та «центристська» ідейно-політичні течії, «нових правих» та «нових лівих» партій, як і де ці поняття застосовувалися.

У дослідженні запропоновано поняття «лівий рух» України як сукупність політичних партій, інститутів громадянського суспільства та неформалізованих об'єднань громадян, які своєю ідеологією визначають комунізм, соціалізм, соціал-демократію та їхні різновиди.

У підрозділі 1.3 «Періодизація функціонування лівого руху України» проаналізовано історію становлення та розвитку лівого руху України, проведено періодизацію його функціонування, виокремлено етапи змін правового регулювання виборчої системи та порядку проведення виборів.

Дослідження генези функціонування лівого руху України дозволило виокремити п'ять етапів, які, зокрема, залежать від результатів політичних партій лівого руху на виборах, зміни форми управління державою, загострення політичних криз:

1) на першому етапі (1991-1994 роки) разом із здобуттям Україною незалежності почала формуватися її політична система. Саме в цей період були засновані перші політичні партії, зокрема ті, що належать до лівого руху. Це –

СПУ, СелПУ, СДПУ. У жовтні 1993 року відновила свою діяльність заборонена тоді КПУ. Рубежем цього періоду є вибори народних депутатів України, які відбулися 27 березня 1994 року. За їх результатами у Верховній Раді України були сформовані фракції лівих партій КПУ, СПУ, СелПУ, які були найбільшimi в парламенті, до парламенту були обрані представники СДПУ і СДПУ(о). Проведені одночасно з парламентськими виборами місцеві також засвідчили велику підтримку лівої і лівоцентристської ідеї в суспільстві. Завершився цей період достроковими виборами Президента України 1994 року, участь в яких брав голова СПУ О. Мороз і отримав результат у 13,3% та посів третє місце.

2) другий етап (1995 по 1999 роки) характеризується зростанням електоральної підтримки політичних партій лівого руху України, перемогою лівих на парламентських виборах і збільшенням чисельності фракцій у Верховній Раді України, формуванням усталеного електорату партій, особливо КПУ і СПУ, початком внутрішньопартійних конфліктів. Отримавши представницьку владу, ліві нарощували свої організаційні, адміністративні, інформаційно-пропагандистські, міжнародні зв'язки. У квітні 1996 року внаслідок незгоди зі зміною ідеологічної платформи на соціал-демократичну частина членів СПУ на чолі з Н. Вітренко та В. Марченком створили ПСПУ. У результаті до Верховної Ради України 29 березня 1998 року партійні списки КПУ, виборчого блоку СПУ та СелПУ «За правду, за народ, за Україну!», ПСПУ та СДПУ(о) набрали необхідну кількість голосів і партії подолали 4%-й бар'єр. Цей період завершується виборами Президента України 1999 року, на яких кандидат від КПУ П. Симоненко у другому турі програв Л. Кучмі.

3) на третьому етапі (1999 – 2006 роки) поглибилися криза в лівому русі України, відбулася друга хвиля його фрагментації. Після президентських виборів 1999 року за ініціативи СПУ та інших політичних сил і громадських рухів відбулася акція протесту «Україна без Кучми». У 2000 році в СПУ стався черговий розкол – група членів партії на чолі з І. Чижем, знову ж таки через незгоду з діями її очільника, покинули СПУ та створили партію «Справедливість». На виборах народних депутатів України 31 березня 2002 року КПУ, СПУ та СДПУ(о) змогли подолати 4%-й бар'єр і сформувати фракції у парламенті. Президентські вибори 2004 року завершилися Помаранчевою революцією 2004-2005 років, де свою роль відіграла СПУ, отримавши в результаті можливість делегувати своїх представників до виконавчої влади, а фракція у Верховній Раді увійшла до парламентської коаліції. У наступних парламентських виборах 2006 року і позачергових 2007 року увагу привертає діяльність СПУ. Вона втратила підтримку громадян і отримала 5,69% голосів у 2006 році на противагу 6,87% у 2002 році. Переломним моментом у розвитку СПУ стала різка зміна позиції фракції у Верховній Раді і входження до Антикризової коаліції разом з Партією регіонів і КПУ. Спровокована цими діями політична криза завершилася достроковими парламентськими виборами і втратою СПУ представництва у Верховній Раді.

4) четвертий етап (2007 – 2014 роки) можна охарактеризувати системною кризою в лівому русі, третьою, найбільшою хвилею його фрагментації. За цей

період були створені і відновили свою діяльність партії «Справедливість», яку очолив С. Ніколаєнко після його виключення з лав СПУ у 2009 році, «Союз лівих сил» на чолі з В. Волгою, який покинув лави СПУ після поразки на виборах до Верховної Ради у 2007 році, «Народна влада», головою якої обрали Й. Вінського після виходу з СПУ і ВО «Батьківщина» тощо. 2010-2013 роки стали періодом найбільшої активності і практичних дій з консолідації зусиль, об'єднання політичних партій лівого руху України. Навколо КПУ у 2010 році діяв Блок лівих і лівоцентристських сил, а в 2011 році навколо партії «Справедливість» об'єдналися ще чотири політичні сили (партія отримала назву «Об'єднані ліві і селяни»), а до СПУ влилися п'ять. Об'єднані процеси не принесли бажаного результату, що й засвідчили вибори народних депутатів України 28 жовтня 2012 року. Революційні події 2013-2014 років стали випробуванням для лівого руху України. Лише партія «Об'єднані ліві і селяни» підтримала європейський вектор розвитку українського народу та взяла активну участь у Революції гідності. Проте українські ліві не використали шанс очолити протестні події і направити їх в соціальне русло, відновити довіру громадян і розширити електоральну базу. На позачергових виборах до Верховної Ради 26 жовтня 2014 року ліві знову не провели своїх представників, фракцію втратила і КПУ, діяльність якої згодом була заборонена.

5) з 2014 року починається п'ятий етап функціонування і розвитку лівого руху України, який перебуває у системній кризі. Ліві партії не мають представництва у виконавчій владі, Верховній Раді України.

Дослідження генези правового регулювання виборчої системи, порядку проведення виборів показало: законодавці перебувають в процесі пошуку оптимальної виборчої системи України, проте продовжують керуватися принципами політичної доцільності і приймають виборчі закони, які вигідні в певний момент для збереження перебування їх та політичних сил, які вони представляють при владі.

У розділі 2 «Політологічний аналіз діяльності інститутів лівого руху сучасної України», який складається із чотирьох підрозділів, здійснено політологічний аналіз функціонування і розвитку партій лівого руху у сучасній Україні, динаміка результатів їхньої участі у виборах, роль та місце у вирішенні політичних криз. Увага приділена тенденціям у діяльності інститутів лівого руху України, зокрема об'єднанним процесам.

У підрозділі 2.1 «Політична криза в Україні 2007 року: роль і місце партій лівого руху» розглянуто передумови виникнення політичної кризи в Україні в 2006-2007 роках, проаналізовано діяльність об'єднання «За оновлення СПУ» та результати виборів народних депутатів України 30 вересня 2007 року для партій лівого руху.

Встановлено, що політична криза 2007 року найбільше відбилася на електоральній підтримці партій лівого спрямування. Своє представництво у законодавчій і виконавчій владі втратила СПУ, що призвело до її чергового розколу і відновлення діяльності партії «Справедливість». КПУ, залишившись у парламенті, монополізувала право на ліву ідеологію в українському суспільстві та продовжила співпрацю з олігархічною Партією регіонів. У цілому

посилилася маргіналізація партій лівого руху України, продовжилася тенденція на дрібнення партій і появи нових.

У підрозділі 2.2 «Блок лівих і лівоцентристських сил як спроба об'єднання політичних партій лівого руху України» доведено, що створення і діяльність Блоку лівих та лівоцентристських сил не вирішили стратегічних завдань і не досягли мети – об'єднання інститутів лівого руху. Президентські вибори 2010 року виявилися провальними для партій лівого руху України та їхніх кандидатів. Був створений черговий неприродний політичний союз лівих і представників крупного капіталу, парламентська коаліція за участі Партії регіонів, КПУ і Блоку Литвина. Після місцевих виборів 2010 року всі ліві партії втратили свою підтримку порівняно з попередніми виборами.

Знайшла підтвердження теза, що через відхід від основних постулатів лівої ідеї провідними лівими партіями, особливо в період проведення виборчих кампаній з одного боку, а також експлуатація цих ідей іншими політичними силами, партії, що належать до цього руху, перестали асоціюватися у багатьох людей з тими, хто відстоює справедливість, рівність, солідарність, демократію і свободу, соціальні гарантії громадян.

Аналіз тенденцій розвитку лівого руху України показав необхідність ліквідації наявності багатьох лівих і лівоцентристських партій, змінювати назви партій, проводити внутріпартійний праймеріз для визначення лідера політичної сили і, найголовніше, через сучасні засоби комунікації налагоджувати постійний діалог із електоратом для повернення лівому руху статусу, який впливає на здійснювану політику.

У підрозділі 2.3 «Особливості об'єднавчих процесів у лівому русі України на парламентських виборах 2012 року» детально досліджений процес об'єднання соціалістичних, соціал-демократичних, селянських та інших політичних партій України та їхня участь у виборах народних депутатів України 28 жовтня 2012 року.

Встановлено, що характерною рисою об'єднавчих процесів у лівому русі у 2011 році була відсутність чітких поглядів на механізми фінансування і сучасних методів ведення агітаційної та пропагандистської роботи. Антиолігархічна позиція з одного боку закривала шляхи фінансових вливань для діяльності партій, а з іншого не давала доступу лідерам партій до провідних ЗМІ, через які планувалося розширити електоральну базу в тому числі й залучивши малий і середній бізнес, у підтримку якого виступали соціалісти і соціал-демократи.

Зазначено, що об'єднавчі процеси навколо соціалістичних і соціал-демократичних партій України в 2011 році завершилися невдачею. Основної мети – консолідації лівих сил і зменшення суб'єктів політичної системи України, які є представниками лівих сил, досягнуто не було.

Підтверджено, що об'єднавчими процесами серед соціалістичних і соціал-демократичних, селянських та інших партій, прагненням монополізувати лівий рух України, а також наявним статусом парламентської і учасником правлячої коаліції скористалася КПУ. Порівняно з парламентськими виборами 2007 року комуністи поліпшили свій результат в майже 2,5 рази, сформували

фракцію у Верховній Раді України VII скликання і залишилися єдиною лівою партією, представленою у законодавчому органі держави.

У підрозділі 2.4 «Євромайдан і його наслідки для лівих сил України» обґрунтовано, що у розв'язанні політичної кризи в Україні 2013-2014 років ліві сили зайняли пасивну другорядну роль. Єдиною лівою партією, яка взяла участь у Євромайдані, стала партія «Об'єднані ліві і селяни». Проте, не маючи значної підтримки серед громадян, не змогла вплинути на революційні події, змінити їх з націонал-демократичного шляху на соціал-орієнтований. Певний внесок у зміну влади в Україні в 2014 році під час Євромайдану зробили і представники лівих громадських організацій та неформальних рухів.

Констатовано, що ліві сили остаточно втратили представництво у законодавчій і виконавчій владі після поразки на позачергових виборах до Верховної Ради України 2014 року. Діяльність КПУ стала заборонена на території України.

У розділі 3 «Чинники впливу на лівий рух України та шляхи оновлення його діяльності», який складається із трьох підрозділів, проаналізовано роль лідера у створенні та функціонуванні лівого руху України, досліджені міжнародні зв'язки партій лівого руху України, запропоновані шляхи його відродження.

У підрозділі 3.1 «Роль політичних лідерів у створенні та функціонуванні лівого руху в Україні» встановлено, що лідери найвпливовіших партій лівого руху сучасної України спиралися на підтримку більшості громадян держави і формували стратегію діяльності партій відповідно до їхніх потреб. Водночас їм не вдалося використати сприятливі умови для поєднання зусиль, не був сформований єдиний потужний фронт у боротьбі за соціальні права українців. Основною причиною цього стало небажання та нездатність лідерів лівих політичних партій консолідуватися.

Проведений аналіз показав, що однією із найважливіших проблем сучасного лівого руху в Україні залишається тема формування політичного лідерства. Сьогодні в лівому русі України, як ніколи, висока потреба в політичному лідері, здатному швидко і чітко реагувати на проблеми, що постають перед суспільством, і, головне, знаходити ефективні шляхи вирішення соціально-економічної та політичної кризи, об'єднати навколо себе прихильників лівої ідеї як серед виборців, так і серед керівництва політичних партій.

Продемонстровано, що підтримка кандидатів від лівих партій зростала до 1999 року, коли на президентських виборах існувала найбільша вірогідність обрання Президентом України представника лівих сил. Ця можливість була змарнована через відсутність політичної волі лідерів найбільших на той час політичних партій лівого спрямування – КПУ, СПУ, ПСПУ.

Визначено, що в умовах позапарламентської діяльності партій лівого руху України прихильники лівої ідеї підтримують партії і лідерів, які є популістичними і використовують ліві гасла.

Спрогнозовано, що нові лідери лівого руху України можуть з'явитися як з числа членів діючих лівих партій, так і з активістів профспілкових, громадських

та неформальних організацій. Ще однією соціальною групою, з якої може з'явитися лідер партії лівого руху, є керівники військових підрозділів, які задіяні в проведенні антитерористичної операції на Сході України.

Передбачено, що лідером політичної партії лівого руху може бути людина, яка знайде підтримку олігархів чи крупного бізнесу, або, навпаки, – фінансово-промислові групи фінансуватимуть проект лівої партії. Водночас ймовірність отримання таким керівником довгострокової електоральної підтримки незначна.

У підрозділі 3.2 «Міжнародна співпраця як чинник функціонування та розвитку лівого руху сучасної України» досліджено міжнародну співпрацю лівого руху України.

Встановлено, що партії лівого руху України в своїх організаційних структурах, керівних органах втратили відділи, відповідальних осіб за міжнародну співпрацю. Через складний фінансовий стан партій участь їхніх представників і лідерів у міжнародних заходах відбувається по залишковому принципу.

Аналіз міжнародної діяльності показав, що партії лівого руху України не мають відповідних угод або ж інших документів про взаємодію з глобальними ідеологічними і організаційними центрами світового лівого руху. Співпраця обмежується лише особистісними контактами лідерів або членів партій, участю представників молодіжних припартійних організацій у навчальних і обмінних програмах міжнародних організацій. Виключення становить тільки СДПУ, яка, разом з тим, через недостатню фінансову і організаційну внутрішньопартійну ситуацію лише частково імплементує політику європейського соціалістичного руху і в той час не має достатніх важелів для представлення інтересів України в Соцінтерні.

Показано, що міжнародні організації, фонди, які поділяють ліву ідеологію, прагнуть співпрацювати переважно з молодіжними і громадськими організаціями в Україні, проводячи на їхній базі освітні та просвітницькі заходи для представників лівих політичних партій, профспілок та неурядових організацій.

З'ясовано, що КПУ є активним учасником єдиної міжнародної комуністичної організації – Союзу комуністичних партій – Комуністична партія Радянського Союзу, яка не є центром комуністичної ідеології світу. У той же час, участь в цій міжнародній організації відбивається на внутрішній і зовнішній політиці КПУ, геополітичний вектор у програмних документах партії. КПУ не залишається осторонь глобальних викликів, співпрацюючи на рівні особистих контактів лідерів і членів партії з представниками п'ятнадцяти партій з різних країн світу.

Встановлено, що налагодження тісних зв'язків з міжнародними лівими організаціями можливо за умови відновлення електоральних позицій партій лівого руху в Україні, входження їх до парламенту або виконавчої гілки влади.

У підрозділі 3.3 «Шляхи оновлення лівого руху в Україні» проаналізовані стратегічні напрямки розвитку інститутів лівого руху та запропоновано шляхи відродження впливу партій лівого руху на політичній арені України.

Визначено, що політичні партії лівого руху України в умовах олігархії, деідеологізації суспільства, втрати політичними партіями частини своїх функцій, звуження прав на участь у виборах, тривалої самодискредитації, організаційної деградації, відсутності міцних міжнародних зв'язків та лідерів, здатних згуртувати людський і фінансовий ресурс, повинні врахувати помилки та уроки двох останніх десятиліть, провести модернізацію своєї діяльності в усіх сферах з урахуванням поточного моменту.

Обґрунтовано, що до відновлення впливу політичних партій лівого руху України приведе перебудова організаційної, адміністративної, ідеологічної та медійної роботи. При цьому в організаційній роботі доцільно: змінити зовнішні ознаки діяльності партій лівого руху; завершити об'єднавчий процес; опиратися на дієві місцеві осередки; запровадити прозору і ефективну систему збору членських внесків та залучення коштів прихильників; переглянути статутні норми щодо мотивації членів партії до активної роботи; подолати «синдром невдач» шляхом перемоги на виборах; започаткувати прагматичну співпрацю з лівими громадськими організаціями, неформалізованими рухами та професійними спілками; запровадити практику проведення внутрішньопартійних праймеріз. В ідеологічній роботі партії потребують: уточнення соціальної бази; відновлення діяльності ідеологічних та теоретичних структур, дискусійних клубів; визначення героїв, гімнів, гербів, емблем або логотипів; осучаснення програмних документів; використання досвіду членів партій-ефективних менеджерів у своїй галузі для ведення ідеологічної роботи серед представників цих сфер. Модернізація адміністративної роботи передбачає: запровадження внутрішньопартійного інституту спікерів-фахівців у певних галузях з наданням відповідного статусу; демократизацію управління партіями та застосування принципу відкритості при прийнятті важливих рішень; інформатизацію діяльності політичних партій; формування дорадчих структур; поглиблення співпраці з міжнародними організаціями та фондами. У медійній роботі доцільно сконцентрувати зусилля на: пошуку і використанні нових ефективних каналів комунікації з членами партії, прихильниками і виборцями; використанні соціальних мереж для ведення інформаційної і агітаційної політики; мобілізації фінансових ресурсів для виступах у непартійних, рейтингових засобах масової інформації.

ВИСНОВКИ

У дисертації відповідно до поставлених завдань здійснено політологічний аналіз лівого руху в політичній системі сучасної України. Отримані результати дозволили зробити висновки, які мають певне теоретичне і практичне значення.

1. Проведений аналіз науково-політичних праць щодо лівого руху в політичній системі сучасної України показав недостатню наукову розробку зазначеної теми. Найбільш дослідженим є період діяльності інститутів лівого руху України з 1991 по 2006 роки. Дослідження лівого руху України як об'єкта політологічного аналізу представлені роботами вчених теоретиків та істориків, науковців, які аналізували політичну та партійну системи України, дослідників

ідеологічного напрямку та авторів, які присвятили свої наукові доробки політичним процесам та інститутам, що дозволило зробити умовний поділ праць за відповідними групами.

Водночас встановлено, що вчені не здійснили комплексного дослідження лівого руху сучасної України.

2. Уточнено категоріально-понятійний апарат на основі узагальнення теоретичних засад лівого руху. Для визначення категорії «лівий рух» проаналізовано історію його виникнення, поняття «ліві-праві партії», «ліва», «права» та «центристська» ідейно-політичні течії, «нових правих» та «нових лівих» партій.

На основі зазначеного автор використав таке визначення поняття лівого руху – це сукупність політичних партій, інститутів громадянського суспільства та неформалізованих об'єднань громадян, які своєю ідеологією визначають комунізм, соціалізм, соціал-демократію та їхні різновиди.

3. Здійснено періодизацію функціонування лівого руху України, в результаті чого виділено п'ять періодів.

Перший (1991-1994 роки) період характеризується здобуттям незалежності України, початком формування її політичної системи та створенням перших політичних партій, в тому числі лівих, проведенням перших виборів народних депутатів України, Президента України та органів місцевого самоврядування. Другий (1995-1999 роки) – зростанням електоральної підтримки політичних партій лівого руху України, певним результатом лівих на парламентських виборах і збільшенням чисельності фракцій у Верховній Раді України, формуванням усталеного електорату партій, початком внутрішньопартійних конфліктів. Третій (1999 – 2006 роки) – поглибленням кризи в лівому русі України, посиленням фрагментації інститутів лівого руху, політичною кризою 2004 року, зміною форми управління державою та різкою зміною внутрішньополітичної позиції СПУ, що призвело до втрати нею представництва у парламенті. Четвертий (2006 – 2014 роки) характеризується системною кризою в лівому русі, розколами в найбільших лівих партіях КПУ та СПУ, різким зростанням кількості політичних партій лівого руху України, процесами об'єднання лівих партій в 2010 та 2011 роках. П'ятий (з 2014 року і дотепер) – продовженням перебування лівого руху в системній кризі, відсутністю представництва в законодавчій і виконавчій владі, заборонаю діяльності КПУ.

Враховуючи недостатнє вивчення лівого руху України вченими, автором визначено хронологічні рамки наукового дослідження, що охоплюють період з 2006 року до 2016 року. Нижня хронологічна межа обумовлена політичною кризою 2006-2007 років, в результаті якої СПУ втратила представництво у Верховній Раді України. Верхня хронологічна межа – сучасний період розвитку політичних процесів в Україні. Таким чином, у дисертаційному дослідженні розглянуто лівий рух сучасної України, який охоплює четвертий та п'ятий періоди його функціонування.

4. У межах політологічного аналізу діяльності інститутів лівого руху сучасної України проаналізовано динаміку його електоральної підтримки,

зокрема участь партій та їхніх представників у виборах народних депутатів України 2007, 2012 та 2014 років, Президента України 2010 та 2014 років, місцевих рад 2010 та 2015 років. Встановлено, що ліві партії в цей період втрачали підтримку виборців та, врешті-решт, стали позапарламентськими.

Політологічний аналіз лівого руху сучасної України дозволив виокремити тенденції функціонування його інститутів у політичній системі України і показав, що їхні основні зусилля були спрямовані на проведення об'єднавчих процесів. У 2010 році був створений Блок лівих і лівоцентристських сил, який припинив своє фактичне існування після президентських виборів і не завершився інституціональним об'єднанням його партій-учасниць. У 2011 році об'єднавчі процеси відбувалися серед соціалістичних, соціал-демократичних, селянських та інших партій, в результаті яких в СПУ влилися п'ять партій, а на базі партії «Справедливість» за участі ще чотирьох була сформована партія «Об'єднані ліві і селяни». Об'єднавчі процеси не привели до відновлення і розширення електоральної підтримки цих партій.

5. Встановлено основні причини кризових явищ в лівому русі сучасної України:

1) спадок від радянської доби, який певний час дозволяв лівим партіям користуватися ностальгійною підтримкою тодішнього суспільства, проте через відсутність оновлення призивів до втрати впливу лівих;

2) інституціональна роздробленість лівого руху сучасної України. Наявність великої кількості близьких за ідеологію партій, назвами, а також використанням лівих гасел під час виборчих кампаній дезорієнтує виборців;

3) деідеологізація суспільства, що впливає на електоральні вподобання та посилює вплив інформаційно-агітаційних кампаній фінансово забезпечених партій;

4) недостатня мотивація для залучення молоді і жінок до діяльності лівого руху України, що призвело до старіння керівних органів політичних партій і в той же час змусило молодих людей, жінок об'єднуватися в громадські організації, неформалізовані рухи задля захисту своїх прав, вести позаполітичну боротьбу;

5) неефективність ведення інформаційної політики та відсутність дієвих каналів комунікацій з членами та прихильниками партій лівого руху України, що зумовлене обмеженим доступом до центральних засобів масової інформації;

6) відсутність належного фінансування діяльності інститутів лівого руху України (не налагоджена сучасна і зручна система сплати членських внесків, не зацікавлений у підтримці дрібний і середній бізнес, ідеологічне несприйняття фінансування з боку олігархів та крупного бізнесу);

7) зволікання з оновленням ідеологічних засад діяльності інститутів лівого руху, дотримання світоглядних та геополітичних переконань лівими партіями, орієнтованих лише на частину українського суспільства;

8) самодискредитація, зокрема співпраця з олігархічними партіями, входження до парламентських коаліцій з ними, голосування за закони, що суперечать ідеологічним засадам та популізм в діяльності політичних партій лівого руху України;

9) втрата частини електорату лівих партій, який компактно проживає на тимчасово окупованих територіях України та Автономної республіки Крим;

10) дискредитаційне законодавство щодо опозиційних сил, до яких нині відноситься лівих рух.

6. Політологічний аналіз ролі лідера у створенні і функціонуванні лівого руху в Україні показав їхнє визначальне місце при формуванні та реалізації політики. Лівий рух України перебуває в стані пошуку нових лідерів, здатних змобілізувати всі ресурси задля відновлення його впливу в суспільстві. Проблемою лідерства у лівому русі України залишається нездатність діючих керівників до консолідації зусиль та небажання залишати посади керівників партій.

Встановлено, що місце лідерів лівого руху України можуть займати керівники політичних сил, які використовують популістичну риторичку і сприймаються виборцями як поборники принципів справедливості, свободи, солідарності, рівності та демократії. Визначено, що такими лідерами можуть стати представники громадських організацій, в тому числі молодіжних, неформалізованих об'єднань та професійних спілок.

Дослідження міжнародної співпраці як чинника функціонування лівого руху сучасної України вказало на незначне місце його інститутів у діяльності глобальних лівих течій та міжнародних організацій. З іншого боку, співпраця з лівим рухом України є для них нецікавою. Політичні партії лівого руху втратили членство в міжнародних комуністичних, соціалістичних, соціал-демократичних та інших організаціях, а співпраця з партнерами з інших країн є ситуативною і несистемною.

7. У дисертації визначені шляхи оновлення лівого руху сучасної України. Виділено три стратегії розвитку лівого руху: остаточна маргіналізація і занепад; об'єднання в єдину структуру; відновлення авторитету однієї з партій або створення нової за умови проведення модернізації та застосування сучасних підходів до її діяльності.

На основі проведеного аналізу в межах дослідження надано рекомендації з модернізації діяльності партій лівого руху України, які торкаються організаційного, адміністративного, ідеологічного, медійного напрямків їхньої діяльності. В організаційній роботі доцільно:

1) змінити зовнішні ознаки – назви і символіку з врахуванням суспільних настроїв щодо підтримки лівих партій та заборонаю комуністичної та соціал-націоналістичної ідеологій в Україні;

2) завершити об'єднавчий процес і зменшити кількість суб'єктів виборчого процесу;

3) в організаційній розбудові спиратися на дієві місцеві осередки, створити потужну столичну організацію;

4) запровадити прозору і ефективну систему збору членських внесків та залучення коштів прихильників;

5) переглянути статутні норми щодо мотивації членів партії до активної роботи;

б) подолати «синдром невдах» шляхом перемоги на виборах навіть у партнерстві з ідеологічно близькими політичними партіями;

7) започаткувати прагматичну співпрацю з лівими громадськими організаціями, неформалізованими рухами та професійними спілками;

8) запровадити практику проведення внутрішньопартійних праймеріз для визначення претендентів на найвищі керівні посади в партіях та кандидатів під час проведення виборів.

В ідеологічній роботі партії потребують:

1) уточнення соціальної бази політичних партій лівого руху України;

2) відновлення діяльності ідеологічних та теоретичних структур, дискусійних клубів;

3) визначення героїв, гімну, герба, емблеми або логотипу, які будуть характеризувати політичну партію, підвищать її впізнаваність та виокремлять з-поміж інших;

4) осучаснення програмних документів, особливо в частині економічної, зовнішньої політики;

5) використання досвіду членів партій-ефективних менеджерів у своїй галузі для ведення ідеологічної роботи серед представників цих сфер.

Модернізація адміністративної роботи передбачає:

1) запровадження внутрішньопартійного інституту спікерів-фахівців у певних галузях з наданням відповідного статусу;

2) демократизацію управління партіями та застосування принципу відкритості при прийнятті важливих рішень;

3) інформатизацію діяльності політичних партій;

4) формування дорадчих структур, виокремлення їх в окремі організаційні форми;

5) поглиблення співпраці з міжнародними організаціями та фондами.

У медійній роботі доцільно сконцентрувати зусилля на:

1) пошуку і використанні нових ефективних каналів комунікації з членами партії, прихильниками і виборцями;

2) використанні соціальних мереж для ведення інформаційної і агітаційної політики;

3) мобілізації фінансових ресурсів для виступах у непартійних, рейтингових засобах масової інформації.

4) розробити механізми якісної і ефективної боротьби з опортунізмом і крайнім націоналізмом через ЗМІ.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів функціонування лівого руху в політичній системі сучасної України. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в аналізі застосування принципів лівої ідеології під час проведення виборчих кампаній центристськими та правими партіями політичної системи України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях:

1. Рудень Д. М. Лівий рух в політичному житті сучасного суспільства: узагальнення поглядів та формування політологічної концепції / Д. М. Рудень // Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. [Відп. ред. О. В. Бабкіна] – К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 8. – С. 46-52.

2. Рудень Д. М. Лівий рух України як об'єкт політологічного аналізу: класичний і сучасний дискурси / Д. М. Рудень // Наукові праці : науково-методичний журнал. – Вип. 248. Т. 260. Політологія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. – С. 111-116.

3. Рудень Д. М. Політична криза в Україні 2007 року: роль і місце партій лівого руху / Д. М. Рудень // Держава і право : Збірник наукових праць. Серія Політичні науки. Випуск 70 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К. : Ви-во «Юридична думка», 2015. – С. 207-223.

4. Рудень Д. М. Блок лівих і лівоцентристських сил як чергова спроба об'єднання партій лівого руху України / Д. М. Рудень // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : «Видавництво «Гілея», 2016. – Вип. 105 (2). – С. 357-362.

Стаття в закордонному виданні:

5. Рудень Д. Н. Роль политических лидеров в создании и развитии левого движения Украины / Д. Н. Рудень // Academy / Глав. ред. Вальцев С. В. – Иваново : «Проблемы науки», 2016. – С. 55-60.

Стаття в науковому виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз:

6. Рудень Д. М. Перспективна модель оновлення і відродження лівого руху в Україні в умовах олігархії та деідеологізації суспільства [Текст] / Д. М. Рудень // Молодий вчений. – 2016. – №8. – С. 444-449.

Матеріали у збірниках науково-практичних конференцій:

7. Рудень Д. М. Блок лівих та лівоцентристських сил як чергова спроба об'єднання політичних партій лівого руху України / Д. М. Рудень // Матеріали Запорізької сесії I Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 11 квітня 2012 р.): у 4-х частинах. Д.: ТОВ «Інновація», 2012. – ч. 1. – С. 49-51.

8. Рудень Д. М. Результати місцевих виборів 2015 року в Україні для політичних партій лівого руху в контексті змін політичної системи / Д. М. Рудень // Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та прогноз майбутнього : зб. Матеріалів XVII Всеукраїнської наукової конференції

викладачів, молодих науковців і студентів, 10 грудня 2015 р. – Х. : Право, 2015. – С. 49-51.

9. Рудень Д. М. Місце сучасних лівих сил України в європейському лівому русі / Д. М. Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції. 29-30 квітня 2016 р., м. Дніпропетровськ. Частина I / Наук. ред. О.Ю. Висоцький. – Дніпропетровськ: Роял Принт, 2016. – С. 47-49.

10. Рудень Д. М. Роль політичних лідерів у створенні та функціонуванні лівого руху в Україні / Д. М. . 30 червня – 7 липня 2016 р. м. Шефїлд. Частина III / – Шефїлд: Наука і освіта, 2016. – С. 101-105.

АНОТАЦІЯ

Рудень Д. М. Лівий рух в політичній системі сучасної України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили. – Миколаїв, 2016.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню лівого руху у політичній системі сучасної України. У роботі проаналізовано науково-політологічні дослідження щодо визначення поняття лівого руху, періодизації його становлення, правового регулювання виборчої системи та порядку проведення виборів. Значна увага приділена політичній кризі 2007 року і ролі партій лівого руху в її вирішенні, об'єднавчим процесам у лівому русі в 2010 та 2011 роках, коли функціонував Блок лівих і лівоцентристських сил та об'єдналися соціалістичні, соціал-демократичні, селянські та інші партії, участі інститутів лівого руху України у виборах, місцю лівих політичних партій, громадських організацій, неформалізованих рухів та професійних спілок в Євромайдані. Детально проаналізована роль політичного лідера, міжнародна співпраця як чинник функціонування і розвитку лівого руху України. За результатами проведеного дослідження сформульовано пропозиції стосовно модернізації діяльності партій лівого руху України та відновлення їхнього впливу на політичній арені.

Ключові слова: лівий рух України, політична партія, політична система України, комунізм, соціалізм, соціал-демократія, політичний лідер.

АННОТАЦИЯ

Рудень Д. Н. Левое движение в политической системе современной Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата политических наук по специальности 23.00.02 – политические институты и процессы. – Черноморский национальный университет имени Петра Могилы. – Николаев, 2016.

Диссертация посвящена комплексному исследованию левого движения в политической системе современной Украины. В работе проанализированы научно-политологические исследования определения понятия левого движения,

периодизация его становления, правовое регулирование избирательной системы и порядка проведения выборов.

Установлено, что ученые, которые рассматривали политические процессы и институты левого движения Украины, остановились на отдельных аспектах деятельности политических партий и общественных организаций. В диссертации проведен политологический анализ причин маргинализации партий левого толка, потери электоральной поддержки, дискредитации левой идеи в обществе, процесса дробления партий, их расколов и объединений.

Значительное внимание уделено политическому кризису 2007 года и роли партий левого движения в его решении, объединительным процессам в левом движении в 2010 и 2011 годах, когда функционировал Блок левых и левоцентристских сил и объединились социалистические, социал-демократические, селянские и другие партии, участием институтов левого движения Украины в выборах, месту левых политических партий, общественных организаций, неформализованных движений и профсоюзов в Евромайдане.

Характерной чертой объединительных процессов в левом движении, которые происходили в 2010-2011 годах, было отсутствие четких механизмов финансирования и современных методов ведения агитационной и пропагандистской работы. Объединительные процессы вокруг социалистических и социал-демократических партий Украины в 2010-2011 годах завершились неудачей. Основная цель по консолидации левых сил и уменьшению субъектов политической системы Украины не была достигнута. Левые силы окончательно потеряли представительство в законодательной и исполнительной власти после поражения на внеочередных выборах в Верховную Раду Украины 2014 года. В исследовании выделены основные причины кризиса в левом движении Украины.

В диссертации подробно проанализирована роль политического лидера, международное сотрудничество как фактор функционирования и развития левого движения Украины. По результатам проведенного исследования сформулированы предложения по модернизации деятельности партий левого движения Украины и восстановления их влияния на политической арене, касающиеся организационного, административного, идеологического, медийного направлений их деятельности.

Ключевые слова: левое движение Украины, политическая партия, политическая система Украины, коммунизм, социализм, социал-демократия, политический лидер.

SUMMARY

Ruden D. M. Left Movement in the political system in contemporary Ukraine. – Manuscript.

Thesis on gaining scientific degree of Candidate of Political Sciences of 23.00.02 – political institutions and processes. – Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2016.

The dissertation represents a complex analysis of Left Movement in the political system in contemporary Ukraine. The dissertation analyses scientific and political studies on the definition of left movement, its formation periodization, legal regulation of an electoral system and an election procedure. Much attention is paid to the political crisis of 2007 and the role of left movement parties in its overcoming, left movement uniting process in 2010 and 2011, the period when Bloc of Left and Center-Left forces functioned, socialist, social and democratic, peasant parties were uniting; the role of left movement institutions of Ukraine in the elections as well as the role of left political parties, non-governmental organizations, non-formalized movements and trade unions in Euromaidan. The function of a political leader as well as international cooperation as a factor in functioning and development of Left Movement in Ukraine is studied in detail. The conducted research resulted in formulating a list of proposals for the modernization of left movement parties of Ukraine's activities as well as for the restoration of their influence on the political arena.

Keywords: Left Movement of Ukraine, a political party, a political system of Ukraine, communism, socialism, social democracy, a political leader.